

Lieta C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2023. gada 29. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Sofijski rayonen sad (Bulgārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 24. jūnijs

Prasītājas sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmā lietā:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

LĒMUMS

Sofija, 2023. gada 24. jūnijs

Sofijski rayonen sad [Sofijas rajona tiesa] [...] slēgtā tiesas sēdē 2023. gada 24. jūnijā šādā sastāvā

PRIEKŠSĒDĒTĀJS [..]

izskatīja [...] **civillietu Nr. 14139/2023** un, pieņemot nolēmumu, ņēma vērā:

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Tiesvedība notiek saskaņā ar LESD 267. panta pirmo daļu.

- 1 Ir radies jautājums par starptautisko jurisdikciju sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmā lietā attiecībā uz atļaujas sniegšanu nepilngadīgu bērnu nekustamā īpašuma pārdošanai, kā arī par saikni starp Regulas 2019/1111 un Regulas Nr. 593/2008 noteikumiem. Tāpat tiek uzdots jautājums par saikni starp Regulu 2019/1111 un divpusēju starptautisku nolīgumu starp dalībvalsti (Bulgāriju) un trešo valsti (Padomju Savienību vai Krievijas Federāciju), kas tika noslēgts pirms dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai.

LIETAS DALĪBNIEKI

Prasītājas:

E. M. A., Krievijas Federācijas pilsonē, dzimusi 2005. gadā [..],

E. M. A., Krievijas Federācijas pilsonē, dzimusi 2008. gadā [..],

abas ir saņēmušas viņu mātes **M. I. A.**, Krievijas Federācijas pilsones, piekrišanu.

Pārstāve: Advokāte [..] Cončeva [*Кончева*] (Sofijas advokātu kolēģija) [..]

Lietas dalībnieku prasījumi

- 2 Prasītājas lūdz atļauju pārdot savas kopīpašuma daļas attiecīgi 1/6 apmērā divos (brīvdien) nekustamajos īpašumos R. ciemā (Melnās jūras piekrastē) un vienā nekustamajā īpašumā B. pilsētā (kalnu kūrortā), kas iesniegumā ir detalizēti aprakstīti, par cenu, kas nav zemāka par īpašumu vērtību, no kuras aprēķina nodokļus, pirkuma cenu pārskaitot uz diviem bērnu kontiem Vācijas bankās.

FAKTI

- 3 Laulības laikā starp abu bērnu **E. M. A.** un **E. M. A.** māti **M. I. A.** un tēvu **M. A.** (visi ir Krievijas Federācijas pilsoņi) māte savā vārdā iegādājās trīs (brīvdien) mājokļus Bulgārijā – divus Melnās jūras piekrastē un vienu kalnu kūrortā. Tā kā pirkums tika veikts laulības laikā, vīrs **M. A.** bija šo nekustamo īpašumu līdzīpašnieks 50% apmērā. Pēc vīra **M. A.** nāves 2015. gada 29. jūlijā L. pilsētā, Kipras Republikā, sieva **M. I. A.** un abi bērni mantoja viņa daļu. Krievijas notārs izsniedza attiecīgu dokumentu par to, ka bērni un māte/sieva ir pieņēmuši mantojumu. Bērni un māte dzīvo Vācijā, kur pēc viņu sniegtās informācijas ir viņu pastāvīgā dzīvesvieta.

PIEMĒROJAMĀS SAVIENĪBAS TIESĪBU NORMAS

Padomes Regulas (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu [...] 1. panta e) apakšpunkts

Regulas 2019/1111 7. panta 1. punkts [...]

Regulas 2019/1111 98. pants [...]

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs), par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām [...] 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās 24. panta 1. punkts [...]

PIEMĒROJAMĀS BULGĀRIJAS TIESĪBU NORMAS

a) Starptautiskie nolīgumi

Dogovor mezhdu Narodna Republika Bulgaria i Sayuza na Savetskite sotsialisticheski Republiki za pravna pomoshht po grazhdanski, semeyni i nakazatelni dela [Bulgārijas Tautas Republikas un Padomju Sociālistisko Republiku Savienības līgums par tiesisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās]

(Ratificēts ar Valsts padomes 1975. gada 15. aprīļa dekrētu Nr. 784, DV 1975, Nr. 33, spēkā kopš 1976. gada 18. janvāra)

Publicēts 1976. gada 10. februāra DV Nr. 12, labojums - 2014. gada 28. februāra DV Nr. 17

25. pants

Tiesiskās attiecības starp vecākiem un bērniem

1. Tiesiskās attiecības starp vecākiem un bērniem nosaka tās līguma puses tiesību akti, kuras teritorijā ir viņu kopīgā dzīvesvieta.
2. Ja abu vai viena no vecākiem dzīvesvieta ir nolīguma vienas puses teritorijā un bērna dzīvesvieta ir nolīguma otras puses teritorijā, tad tiesiskās attiecības starp viņiem nosaka tās nolīguma puses tiesību akti, kuras pilsonis ir bērns.
3. Procedūras paternitātes vai maternitātes apstrīdēšanai vai noteikšanai un laulībā dzimuša bērna dzimšanas konstatēšanai tiek noteiktas pēc tās nolīguma puses tiesību aktiem, kuras pilsonis ir bērns piedzimšanas brīdī.

4. Tiesiskās attiecības starp personu, kas nav laulātie, bērnu un bērna māti vai tēvu nosaka tās nolīguma puses tiesību akti, kuras pilsonis ir bērns.

5. Ja bērns ir vienas nolīguma puses pilsonis un dzīvo otras nolīguma puses teritorijā, un šis nolīguma puses tiesību akti bērnam ir izdevīgāki, tad ir jāpiemēro šis nolīguma puses tiesību akti.

6. Lēmumu pieņemšana par 1., 2., 3., 4. un 5. punktā minētajām tiesiskajām attiecībām ir tās nolīguma puses iestāžu jurisdikcijā, kuras pilsonis ir bērns, vai tās teritorijas jurisdikcijā, kurā bērnam ir domicils vai dzīvesvieta.

30. pants

Tiesisku darījumu veidi

1. Tiesiskā darījuma veidu nosaka tiesiskajai darījumam piemērojamie tiesību akti. Tomēr pietiek ar to, ka tiek ievērotas tās vietas tiesības, kurā tiek noslēgts tiesiskais darījums.

2. Tiesiskā darījuma par nekustamo īpašumu veids tiek noteikts pēc tās nolīguma puses tiesību aktiem, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums.

b) Valsts tiesības

1951. gada *Zakon za zadalzheniata i dogovorite* [Saistību un līgumu likums]

18. pants Līgumi par īpašuma tiesību nodošanu vai citu lietu tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanu ir notariāli jāapliecina.

2005. gada *Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo* [Starptautisko privāttiesību kodekss]

85. panta (1) Uz attiecībām starp vecākiem un bērniem attiecas tās valsts tiesību akti, kurā ir viņu kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta.

(2) Ja vecākiem un bērnam nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas, tad uz attiecībām starp viņiem attiecas tās valsts tiesību akti, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta vai pēc tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir bērns, ja tas bērnam ir izdevīgāk.

2007. gada *Grazhdanski protsesualen kodeks* [Civilprocesa kodekss]

586. panta (1) Sastādot notariālu aktu par īpašuma tiesību nodošanu vai citu lietu tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanu, nodošanu, mainīšanu vai izbeigšanu, notārs pārbauda, vai persona, kas nodod tiesības, ir nekustamā īpašuma īpašnieks un vai ir izpildīti tiesiskā darījuma īpašie nosacījumi.

(2) Īpašuma tiesības tiek apliecinātas ar attiecīgiem dokumentiem. [..]

(3) Notārs aktā apliecina arī 1. punktā minētās pārbaudes veikšanu, norādot īpašuma tiesības apliecinošus dokumentus un citus nosacījumus.

(4) Ja dokuments, no kura izriet nododošās personas īpašuma tiesības, nav reģistrēts, tad notariālais akts tiek sastādīts tikai pēc šī dokumenta reģistrēšanas.

2009. gada *Semeen kodeks* [Ģimenes tiesību kodekss]

130. panta (1) Vecākiem ir jāpārvalda bērna īpašums viņa interesēs un ar pienācīgu rūpību.

(2) Ienākumus no bērna īpašuma, kas nav nepieciešami viņa vajadzību nodrošināšanai, var izmantot ģimenes vajadzību nodrošināšanai.

(3) Darbības, lai atsavinātu nekustamo īpašumu, kustamo īpašumu formāla tiesiskā darījuma veidā, ar ieguldījumiem un vērtspapīriem, kas pieder bērnam, var veikt ar bērna aktuālās dzīvesvietas rajona tiesas atļauju, ja atsavināšana nav pretrunā ar bērna interesēm.

(4) Nepilngadīga bērna dāvinājums, atteikšanās no tiesībām, noma un trešo personu saistību nodrošināšana nav spēkā. Izņēmuma gadījumā trešo personu saistības var nodrošināt ar ķīlu vai hipotēku saskaņā ar 3. punktu, proti, bērna vajadzību vai bērna acīmredzama labuma, vai ģimenes ārkārtas vajadzību gadījumā.

(5) Uz laulāta nepilngadīgā tiesiskiem darījumiem attiecas tikai 6. panta 4. punktā paredzētais ierobežojums.

c) Atbilstīgā valsts judikatūra:

2015. gada 2. jūnija lēmumā Nr. 144, kas tika pieņemts *Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria* [Bulgārijas Republikas Augstākās kasācijas tiesas] Civillietu nodaļas Otrās Palātas civillietā Nr. 1100/2015, ir teikts:

“Saskaņā ar Ģimenes tiesību kodeksa 130. panta 3. punktu darbības, lai atsavinātu nekustamo īpašumu, kustamo īpašumu formāla tiesiskā darījuma veidā, ieguldījumus un vērtspapīrus, kas pieder bērnam, var veikt ar bērna aktuālās dzīvesvietas rajona tiesas atļauju, ja atsavināšana nav pretrunā ar bērna interesēm. Šis noteikums ir iekļauts nodaļā ar attiecībām starp vecākiem un bērniem. Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību kodeksa 85. panta 1. punktu uz attiecībām starp vecākiem un bērniem attiecas tās valsts tiesību akti, kurā ir viņu kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta. Bulgārijas Tautas Republikas un Padomju Sociālistisko Republiku Savienības līguma par tiesisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās 25. pants paredz, ka arī attiecībām starp vecākiem un bērniem ir jāpiemēro tās līguma puses tiesību akti, kuras teritorijā ir viņu dzīvesvieta. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka saskaņā ar Ģimenes tiesību kodeksa 130. panta 3. punktu ir jānodrošina bērna interešu aizsardzība, atsavinot viņa īpašumu. Atsavināšanas atļauja ir īpašs nosacījums atsavināšanas darījuma noslēgšanai

Civilprocesa likuma 586. panta 1. punkta izpratnē, kura izpilde notāram ir jāpārbauda, slēdzot līgumu. Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību kodeksa 65. panta 1. punktu uz lietu tiesību un īpašuma tiesību iegūšanu un izbeigšanu attiecas tās valsts tiesību akti, kurā atrodas īpašums. Iepriekš minētā tiesiskās palīdzības nolīguma 30. panta 2. punkts ir līdzīgs. Līdz ar to attiecībā uz likuma īpašajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumiem saskaņā ar Ģimenes tiesību kodeksa 130. panta 3. punktu, nekustamā īpašuma īpašuma tiesību nodošanai ir jāpiemēro šis likums. Tā kā atļauju atsavināt nekustamo īpašumu sniedz tiesa, tad līdz ar to tai ir jābūt tās valsts tiesai, kurā atrodas īpašums.”

Iepriekš minētais lēmums, kas ir pieejams *Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria* tīmekļa vietnē, attiecas uz lietu par Krievijas pilsoņiem, un šis ir jautājums, kuru interpretēja *Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria: Vai nepilngadīgā, kurš ir Krievijas pilsonis, likumīgā pārstāvja iesniegts iesniegums saskaņā ar Ģimenes tiesību kodeksa 130. panta 3. punktu, ar kuru tiek lūgta piekrišana atsavināt nekustamo īpašumu, kas pieder bērnam un atrodas Bulgārijas Republikas teritorijā, ir Bulgārijas tiesas jurisdikcijā?*

Tā pati interpretācija tiek pārstāvēta 2023. gada 14. jūnija lēmumā Nr. 7276 civillietā Nr. 6491/2023, *Sofiyski gradski sad* [Sofijas pilsētas tiesa], Pirmā civillietu palāta, ar kuru tika atcelts 2023. gada 2. maija lēmums Nr. 15959 civillietā Nr. 14139/2023, *Sofiyski rayonon sad*, [...] (šī lieta). Tomēr šajā lietā *Sofiyski gradski sad* palāta, lai noliegtu Regulas 2019/1111 piemērošanu bērnu iesniegumiem par atsavināšanas atļauju attiecībā uz nekustamiem īpašumiem, kas atrodas Bulgārijā, atsaucas arī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs), par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Tā kā minētie noteikumi attiecas uz piemērojamiem tiesību aktiem un nevis starptautisko jurisdikciju strīdā, ir jāpieņem, ka *Sofiyski gradski sad* vēlējās atsaukties uz Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 1. punktu, kas paredz to dalībvalstu tiesu izņēmuma jurisdikciju, kurās atrodas nekustamais īpašums, lietās, kuru priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre.

FAKTISKAIS KONTEKSTS – NEPIECIEŠAMĪBA INTERPRETĒT SAVIENĪBAS TIESĪBU NORMAS

- 4 Šobrīd daudzi Krievijas Federācijas pilsoņi, kuri ir iegādājušies nekustamos īpašumus Bulgārijā (Melnās jūras piekrastē, kalnu kūrortos un citur), mēģina tos pārdot. Daudzos gadījumos šie nekustamie īpašumi pilnībā vai daļēji pieder bērniem tāpēc, ka tie ir mantoti vai tāpēc, ka īpašumi jau sākumā tika iegādāti uz bērnu vārda. Saskaņā ar Bulgārijas valsts tiesību aktiem, lai atsavinātu bērna nekustamo īpašumu, piemēram, to pārdodot, ir nepieciešams iepriekš sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmā lietā saņemt tiesas atļauju.
- 5 Dažas Bulgārijas tiesas, šķiet, uzskata, ka tām ir starptautiska jurisdikcija izsniegt šādas atļaujas, ja bērns, kuram ir Krievijas pilsonība, iesniedz iesniegumu par

nekustamā īpašuma pārdošanu Bulgārijā, to argumentējot ar 1975. gada tiesiskās palīdzības nolīguma starp Bulgārijas Tautas Republiku un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību noteikumiem un Regulas Nr. 563/2008 noteikumiem (pareizi tā ir jāuzskata par atsaukšanos uz Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 1. punktu). Nepieciešamību saņemt tiesas atļauju nekustamā īpašuma pārdošanai Bulgārijas tiesas uzskata par līguma par nekustamā īpašuma nodošanas daļu, un tiek argumentēts, ka Bulgārijas tiesas jurisdikcija izriet no tā, ka runa esot par tiesisko regulējumu un darījumiem ar nekustamo īpašumu Bulgārijā un nevis par vecāku atbildību attiecībā uz bērniem. Tāpēc Bulgārijas tiesai esot jurisdikcija arī tad, ja bērnu pastāvīgā dzīvesvieta ir citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai kādā trešajā valstī – piemēram, Krievijā.

- 6 Eiropas Savienības Tiesa 2015. gada 6. oktobra spriedumā, *Matoušková*, C-404/14, [EU:C:2015:653], konstatēja, ka Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas vienošanās par mantojuma dalīšanu apstiprināšana, ko nepilngadīgo bērnu vārdā noslēdzis viņu aizbildnis, ir pasākums saistībā ar vecāku atbildības īstenošanu šīs regulas 1. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē un līdz ar to ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, nevis pasākums saistībā ar mantošanu minētās regulas 1. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē, kurš būtu izslēgts no tās piemērošanas jomas.
- 7 Iepriekš minētajā interpretācijā Tiesa sniedza viedokli par saikni starp Regulas Nr. 2201/2003 noteikumiem par starptautisko jurisdikciju lietās par vecāku atbildību un Regulas Nr. 650/2012 noteikumiem par starptautisko jurisdikciju mantošanas lietās; taču iesniedzējtiesai nav zināma Tiesas judikatūra par saikni starp Regulas 2019/1111 noteikumiem par starptautisko jurisdikciju lietās par vecāku atbildību sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmā lietā attiecībā uz bērnu nekustamo īpašumu un Regulas Nr. 1215/2012 par starptautisko jurisdikciju strīdos par nekustamo īpašumu.
- 8 Iesniedzējtiesai nav arī zināma Tiesas judikatūra par to, vai divpusēji tiesiskās palīdzības nolīgumi, kurus dalībvalstis ir noslēgušas ar trešajām valstīm pirms pievienošanās un pirms attiecīgās regulas pieņemšanas (un kuros ir ietverti noteikumi par starptautisko jurisdikciju un piemērojamiem tiesību aktiem attiecībā uz nolīguma pušu pilsoņu strīdiem un pieteikumiem), aizstāj attiecīgās regulas noteikumus. Bulgārija un citas kādreizējās Austrumu bloka valstis, kas tagad ir Eiropas Savienības dalībvalstis, līdz 1989. gadam noslēdza līdzīgus divpusējus tiesiskās palīdzības nolīgumus ar Padomju Savienību, un šie nolīgumi tagad ir spēkā attiecībā uz Krievijas Federāciju. Šie divpusējie nolīgumi netiek pieminēti, piemēram, Regulas 2019/1111 VIII nodaļā un nav skaidrs, vai tie aizstāj regulas noteikumus vai tieši pretēji – regula aizstāj to noteikumus.
- 9 Ņemot vērā iepriekš minēto, Eiropas Savienības Tiesai tiek uzdoti trīs prejudiciāli jautājumi.

Ar šādu pamatojumu iesniedzējtiesa

NOLĒMA:

Apturēt tiesvedību *Sofiyski rayonon sad* civillietā Nr. **14139/2023** līdz Eiropas Savienības Tiesas nolēmuma pieņemšanai.

Atbilstoši LESD regulas 267. panta pirmajai daļai **uzdot Eiropas Savienības Tiesai** šādus prejudiciālus jautājumus:

1. Vai Regulas (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu 1. panta e) apakšpunkta piemērošanas joma ietver arī sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmas lietas par tiesas atļaujas sniegšanu atsavināt, piemēram, pārdodot, nekustamos īpašumus vai nekustamo īpašumu kopīpašuma daļas, kas pieder bērnam?
2. Saskaņā ar kuras regulas noteikumiem tiek noteikta Eiropas Savienības dalībvalsts tiesas starptautiskā jurisdikcija sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmās lietās par tiesas atļaujas sniegšanu atsavināt, piemēram, pārdodot nekustamos īpašumus vai nekustamo īpašumu kopīpašuma daļas, kas pieder bērnam: atbilstoši Regulas 2019/1111 7. panta 1. punktam – **tās vietas tiesa, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta** – vai atbilstoši Regulas (EK) Nr. 593/2008 4. panta 1. punkta c) apakšpunktam vai Regulas (ES) Nr. 1215/2012 24. panta 1. punktam – **tās vietas tiesa, kurā atrodas nekustamais īpašums**?
3. Vai Regulas 2019/1111 par starptautisko jurisdikciju lietās par vecāku atbildību noteikumus aizstāj divpusējs starptautisks nolīgums starp dalībvalsti (Bulgāriju) un trešo valsti (Padomju Savienību vai Krievijas Federāciju), kas tika noslēgts pirms dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai, ja šis starptautiskais nolīgums nav norādīts Regulas 2019/1111 VIII nodaļā?

Lēmums ir galīgs un nepārsūdzams.

Tiesnesis